

Un grup de vizitatori români în fața castelului Wawel.

Catedrala se află în imediata vecinătate a castelului. Capela ei mai păstrează și astăzi mormintele ultimilor doi Jagelloni. Această capelă este una dintre cele mai desăvârșite din punct de vedere arhitectural, mai ales prin splendidul ornament sculptural, operă a florentinului Bartolomeu Berrecci. Castelul și catedrala de pe colinele Wawel reprezintă podoabele fără de preț ale orașului milenar Cracovia și cea mai mare atracție turistică a Poloniei — spun prospectele agenției de turism Orbis. Iar noi, cei care le-am vizitat, spunem cu certitudine că sînt de neuitat.

VALENTIN ALBULESCU

Detaliu dintr-un tavan cu sculpturi satirice.

cupe și tăvi de aur de pe vremea lui Cazimir cel Mare, coroane, coliere și diademe aparținînd familiilor regale precum și cadoul oferit de Papa Inocentius al XI-lea lui Sobieski al III-lea, cadou compus dintr-o pălărie cu fireturi de aur și o sabie de asemenea tot din aur. Mare parte din exponatele trezoreriei vizitate de noi au luat calea pribegiei în timpul celui de-al doilea război mondial. Am aflat cu emoție că toate aceste piese unice, de o valoare extrem de mare, au fost salvate și transportate în septembrie 1939, prin România și din portul Constanța au fost imbarcate spre Canada, care le-a găzduit mai bine de 15 ani. Astăzi ele și-au reluat locul în trezoreria din castelul Wawel și pot fi admirate de zecile de mii de vizitatori care trec prin fața lor în fiecare an.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE RECENTE LA POMPEI

Pompeii, înfloritorul oraș roman așezat la poalele Vezuviului și distrus de erupția acestui vulcan, a suscitat încă de pe la sfîrșitul secolului al XVI-lea interesul pentru cercetări arheologice.

Noaptea tragică din anul 79 e.n., atît de zguduitor descrisă de martorul ocular Plinius cel Tânăr, a curmat viețile a mii de oameni dar a conservat aproape intact orașul. Stratul de cenușă, gros de 6—7 m, a permis posterității „avide” de antichități, să facă cunoștință cu impresionantele vestigii ale romanității, prinse „in situ”.

Cercetările sistematice, de amploare, întreprinse din secolul al XIX-lea și pînă în prezent, au dat posibilitatea să se surprindă aproape toate aspectele vieții publice și private antice. Astăzi, mai mult de jumătate din Pompei este descoperit, iar monumentele sale renumite sînt cunoscute în lumea întreagă.

Cu prilejul unei vizite făcute la fața locului, am putut vedea noile săpături de specialitate întreprinse în acest oraș în perioada anilor 1951—1966, și urmări metodele de lucru și procedeele întrebuintate la conservarea și restaurarea edificiilor în aer liber.

Cercetările din partea estică a orașului, de-a lungul „Străzii Abundenței” și a căii transversale ce iese în „Piața Amfiteatrului”, au dus la dezvelirea în întregime

a complexului de clădiri din imediata vecinătate a mării arene, construită prin anii 80 î.e.n. și obiectivul principal al săpăturilor din veacul al XVIII-lea. La vestul „Pieții Amfiteatrului” s-a degajat intrarea în incinta grandioasă a Palestrei, unde se țineau jocurile anuale ale „Colegiului tinerilor” (Collegium Iuvenum). Această clădire sportivă se compune dintr-o mare arenă pătrată, lungă de cca 130—140 m, închisă de un perete înalt, cu intrări spațioase în părțile estice și vestice. În interior se află un lung portic ornamental cu trei laturi, iar în centrul terenului un mare bazin de înot (natatio), înconjurat de platani seculari, care ofereau tinerilor atleți și luptători răcoarea în timpul repausului. Rădăcinile unui astfel de arbore uriaș se mai pot vedea și astăzi. În unghiul de sud-est al Palestrei

Fig. 1. Pompei Villa di Porta Marina: porticul.

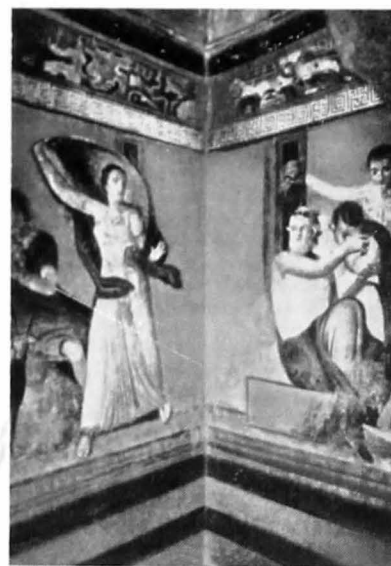

Fig. 2. Pompei. Frescă din Villa dei Misteri.

este o spațioasă încăpere cu destinație sanitar-menajeră unde au încercat, zadarnic, să se refugieze în timpul erupției Vezuviului, oamenii din împrejurimi.

Săpături pe suprafețe întinse s-au efectuat în primul sector al Pompeiului* în apropierea aceleiași străzi a „Abundenței”. Aici au apărut numeroase clădiri care dau un aspect pitoresc acestei artere principale. Printre ele se numără: Casa lui Popidius Montanus, cunoscut din propaganda electorală a latruncularilor (jucători de „pătrățele”, probabil un fel de șah), apoi câteva prăvălii printre care cea a negustorului de stofe M. Vecilius Verecundus, frumos decorată cu fresce, înfățișând pe zeul Mercur cu punga de bani în mână, Venus, divinitatea protectoare a orașului, într-o cvadrigă trasă de elefanți și înconjurată de amorași etc., sau cea a unor vopsitori (infectores); o mare oficiină a unor linari și pîslari, care încintă ochiul prin splendide picturi murale, inspirate din mitologia greco-romană: busturile lui Appolo, Jupiter, Mercur, Diana ș.a.; o spălătorie și călcătorie, Fullonica Stephani; „Prăvălia lui Verus” (Bottega di Verus) aparținând unui meșteșugar de vase, după cum demonstrează numeroasele mărturii găsite în incinta clădirii și Casa lui Lucius Ceius Secundus.

În ultimul deceniu au fost reluate de asemenea șantierele arheologice din zona vestică a Amfiteatrului (sectorul II) întrerupte din cauza celui de-al doilea război mondial. Printre numeroasele monumente existente aici se remarcă Casa lui Succesus, denumită așa după o inscripție ce amintește proprietarul imobilului, Casa del Frutteto, bogată în fresce înfățișând celebrele grădini și livezi de fructe pompeiene, Casa Venerei cu o uriașă pictură reprezentând zeița înotînd, pictură cu un puternic efect coloristic. Ultima clădire mare, importantă din acest sector, este Villa Iuliei Felice (numele stăpînei e gravat pe poarta de intrare), o întinsă proprietate particulară, care ocupă o mare parte a laturii de nord-vest a „Străzii Abundenței”. Edificiul se împarte în trei părți distincte: locuința propriu-zisă în mijlociul unei grădini,

baia dată în folosință publică cu toate încăperile necesare (apodyterium, frigidarium, tepidarium, caldarium și laconicum) și, în sfîrșit, zona „comercială” alcătuită dintr-o circumscripție, prăvălie și locuințele de închiriat.

Lucrări de excavație s-au întreprins și la Porta di Sarno (identificată probabil cu antica Porta Urbulana, atestată de o inscripție oscă), în estul orașului, Porta di Nocera (în sud) și pe Via Nocera, ultima mare arteră de comunicație care străbate cartierul estic al Pompeiului de la nord la sud. Aici s-au săpat numeroase necropole, printre care amintim: mormîntul cu epitetul EVMA-CHIA L (uci) F(ilia) SIBI ET SVIS, monumentul funerar al „bancherului” (argentarius), L. Ceius Serapionus, ridicat de către soția acestuia, Helvia, groapa sepulcrală a libertului P. Vesovius Philerus, augustalis, cavoul dumvirului L. Cellius, tribunus militum a populo sau mausoleul circular al unei femei, Veia Barchilla, construit și pentru soțul ei N. Agrestinus Equitius Pulcher etc.

S-au continuat săpăturile și într-o serie de villae suburbane, din partea de nord-vest și de vest a orașului, ca de pildă în Villa lui Diomede, în villa din apropierea „Porții Marina”, unde se mai văd și astăzi resturile celor 43 de coloane ale unui portic (fig. 1) sau în Villa dei Misteri.

Cu această ocazie edificiului „misterelor” cu pereții aproape în întregime acoperiți de fresce (fig. 2) i s-a putut face planimetria exactă a celor 47 de încăperi. Proprietatea e compartimentată în trei mari unități: 1) locuințele stăpînilor cu atrii și veranda; 2) peristilul, baia, curtea interioară a bucătăriei și porticul meridional; 3) intrarea, dependințele și încăperile rezervate personalului și lucrătorilor agricoli sezonieri.

Cercetări de mai mică amploare s-au întreprins și în alte puncte ale orașului la Porta di Vesuvio, Porta di Capua, Porta di Nola ș.a.

Viitoare lucrări arheologice (în sectoarele II-V și IX, din partea de nord-est și est, puțin cunoscute) coordonate de către Direcția Generală a Antichităților și Artelor din cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice vor completa, în anii următori, cu date inedite, imaginea Pompeiului, care și așa cum se prezintă astăzi, lasă impresii de neuitat.

CONSTANTIN POP

EXPOZIȚIA „HENRI BREUIL”

La Paris a fost deschisă pînă în 1967 de către Fundația Singer-Polignac, cu concursul mai multor instituții culturale și specialiști, o foarte interesantă și originală expoziție — o retrospectivă integrală — cu privire la viața și opera celebrului preistorician francez, de renume mondial, abatele Henri Breuil (1877—1961)¹.

Prin texte sugestive — unele inedite, — multe fragmente din imensa operă a marelui savant, fotografii revelatoare, din diferite etape ale vieții și desene pline de farmec și de realism — scene după cele mai renumite desene după gravurile din peșterile din Franța, Spania și Africa — se prezintă evolutiv și palpitant.

La terminarea studiilor teologice, în anul 1900 Henri Breuil declară hotărît superiorilor săi, care intenționau să-l determine a se consacra numai carierii eclesiastice: „Voi merge pînă în Kamciatca, dacă e necesar, dar nu voi renunța niciodată la cercetarea științifică!”.

Cu anul 1900, începe marea aventură a vieții abatelui Breuil: cercetarea, cu pasiune neînfrîntă și cu larg orizont, din toate punctele de vedere, a gravurilor, desenelor și incrustațiilor din peșterile paleolitice. La început sînt cercetate peșterile, La Mouthe,

¹ Fondation Singer — Polignac, Henri Breuil (1877—1961) Paris, 1967, 72 p. 91 fig.

Abatele Breuil în cabinetul său de lucru cu colaboratoarea sa Miss M. E. Boyle 1947.

* Pentru urmărirea mai atentă a planului urbanistic în cadrul cercetărilor și pentru ușurarea vizitării lui, orașul a fost împărțit în sectoare sau regiuni, cartiere, insule etc.